

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-1

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54
Volume 54

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander RuttKay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Putna kultury s MMK nalezená v Popůvkách u Brna (okr. Brno-venkov) Moravian Painted Ware culture vessel found at Popůvky u Brna (Dist. of Brno-venkov)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

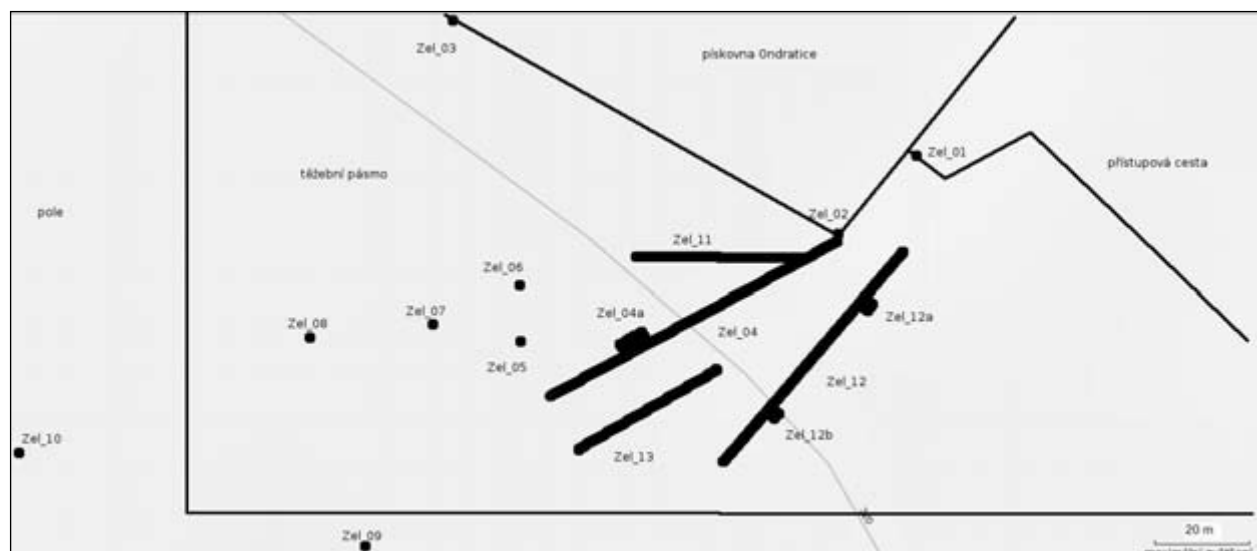
Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 23. Želeč, plán jižního okraje ondratické pískovny se zakreslením polohy jednotlivých sond.

Fig. 23. Map of the southern part of the Ondratice sand mine with the location of particular trenches.

Musil, R. 1965: *Die Erforschung der Höhle Pod hradem 1956-1958*. Anthropos 18 (N.S. 10), Brno.

Nerudová, Z., Přichystal, A., Neruda, P. 2012: Revize nálezů z jeskyně Pod hradem v Moravském krasu. *Archaeologické rozhledy* 64, 136–152.

Pelíšek, J. 1965: Die Quartersedimente der Höhle Pod hradem in mittleren Teil des Mährischen Karstes. In: *Die Erforschung der Höhle Pod hradem 1956-1958*. Anthropos 18 (N.S. 10), Brno, 109–132.

Resumé

Systematic excavations in Pod Hradem cave (Moravian Karst) have exposed ten layers dating to Marine Isotope Stage 3. A large number of highly fragmented bones (mainly *Ursus spelaeus*) have been recovered. Pollen, charcoal, stable isotope, microfauna and properties of sediments are being used as proxies to make interpretations about palaeoenvironments and palaeoclimates. Results of a micromorphological study have revealed evidence about the origin of sediments. A small number of isolated artefacts, as well as a cultural layer containing charcoal, burnt bones, manuports and stone artefacts have been found. Results will be published in several upcoming publications in the near future.

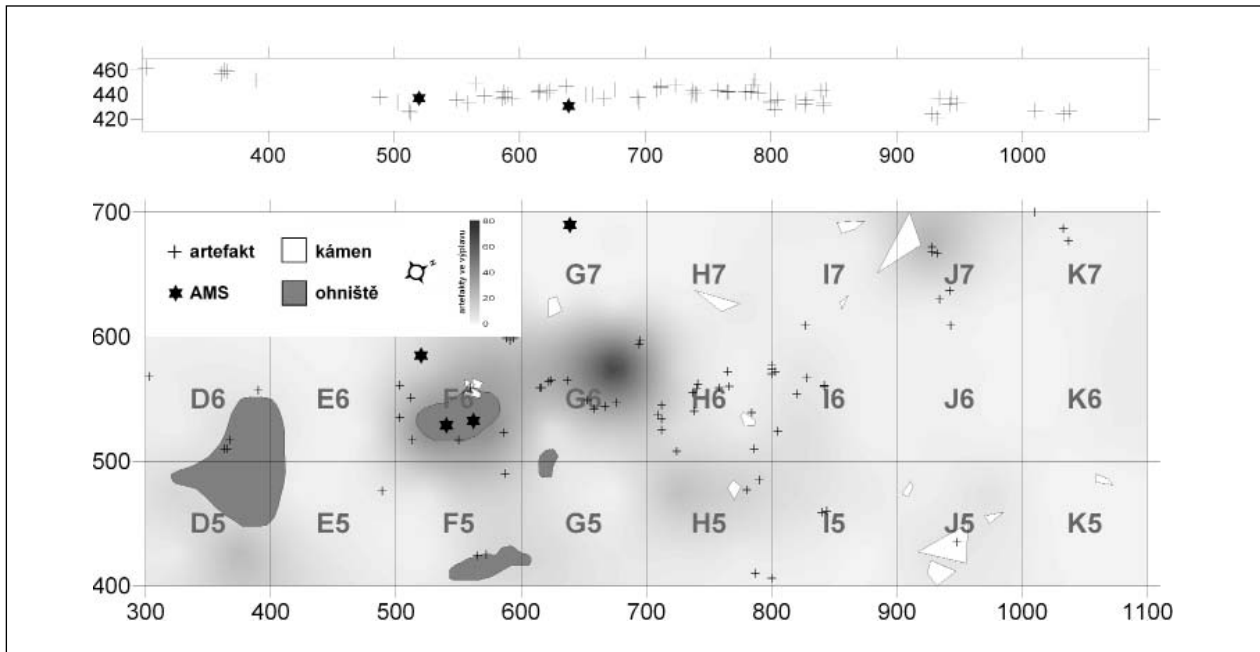
ŽELEČ (K. Ú. ŽELEČ NA HANÉ, OKR. PROSTĚJOV) Holcase. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Záchraný výzkum.

V roce 2012 pokračoval záchraný výzkum paleolitického sídliště v těžebním pásmu ondratické pískovny na katastrálním území obce Želeč (srov. Škrdla, Mlejnek 2010; Mlejnek a kol. 2011; Mlejnek, Škrdla 2012), které se nachází v bezprostřední blízkosti známé povrchové lokality Ondratice I/Želeč – Velká Začaková, Holcase

(Mlejnek a kol 2012) – viz obr. 23. Hlavními cíli výzkumu bylo rozšíření získaného souboru štípané industrie, získání uhlíků pro AMS datování lokality a antrakologickou analýzu a vzorků sedimentu na analýzu fytoolitů.

V průběhu výzkumné sezony 2012 došlo k rozšíření sondy 4a o dalších 9 m² severovýchodním směrem na celkových 21 m² (obr. 24). Zdá se, že tímto směrem hustota nálezů mírně klesá, přesto se podařilo rozšířit soubor štípané industrie o dalších 23 zaměřených artefaktů a 111 drobných kusů štípané industrie nalezených při proplavování sedimentu. Bohužel se jedná většinou pouze o odpad, pouze jeden artefakt bylo možné klasifikovat jako nevýrazný odštěpovač. Všechny nalezené artefakty pocházely z okolí stratigrafického rozhraní mezi vrstvou *d* (oranžově-hnědý půdní sediment) a *e* (miocenní písek v podloží) – viz obr. 25. Nepodařilo se nám odkryt žádná nová ohniště ani výraznější uhlíkové čočky. Zajímavým nálezem jsou desky kulmské břidlice nacházející se na povrchu miocenního písku, které mohly být na lokalitu doneseny lidmi a mohly sloužit jako součást vybavení sídliště (*site furniture*) – obr. 26 (Binford 1979).

V rámci snahy o získání vzorků na AMS datování byly v prostoru těžebního pásma bagrem vyhloubeny tři nové sondy (11–13). V sondě 12 (obr. 27) se vyrýsovaly dva tmavší objekty, z nichž jeden (12b) byl interpretován jako rozplavené ohniště, v případě dalšího objektu (12a), asi 0,5 m široké a 15 cm hluboké zahloubeniny vyplněné organickým materiálem obsahujícím uhlíky, není zatím interpretace jistá. V okolí tohoto objektu (sonda 12a) bylo odkryto dalších 3,5 m² plochy a v místě rozvlečeného ohniště (sonda 12b) další 1 m² plochy. Celkem bylo tedy v průběhu výzkumné sezony 2012 prozkoumáno 13,5 m². V sondě 12b byl *in situ* zaměřen pouze jeden větší artefakt, dalších 20 menších nálezů štípané industrie pochází z výplavu. V sondě 12a bylo nalezeno pouze 5 drobných uštěpů ve výplavu. Několik dalších artefaktů se našlo

Obr. 24. Želeč, sonda 4a. Horizontální a vertikální distribuce nálezů.

Fig. 24. Želeč, trench 4a. Horizontal and vertical distribution of finds.

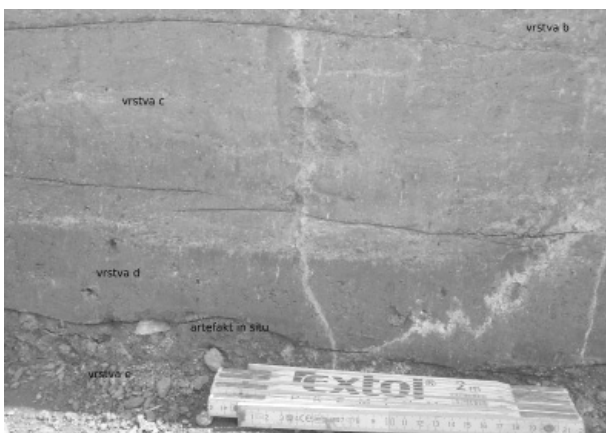
na haldách bagrem vyhloubených sond. Za zmínku stojí zejména konvexní drásadlo a zlomek protisměrně sbíjeného jádra.

Ze všech tří zkoumaných ploch byly odebrány vzorky uhlíků na AMS datování a na antrakologickou analýzu a také vzorky sedimentu na analýzu fytoolitů a další přírodovědné analýzy. Zatímco výsledky AMS datování a analýzy fytoolitů zatím neznáme, podle předběžných výsledků antrakologické analýzy převažují na lokalitě výrazně uhlíky pocházející ze dřeva modřínu (*Larix decidua*), méně často se objeví uhlíky borovice lesní (*Pinus silvestris*) a vzácně také borovice limby (*Pinus cembra*), jalovce (*Juniperus* sp.) a vrby (*Salix* sp.). Na základě tohoto druhového složení by se okolí lokality počátkem mladého paleolitu dalo charakterizovat jako chladná a suchá step

s izolovanými ostrůvky modřínového lesa v chráněných polohách.

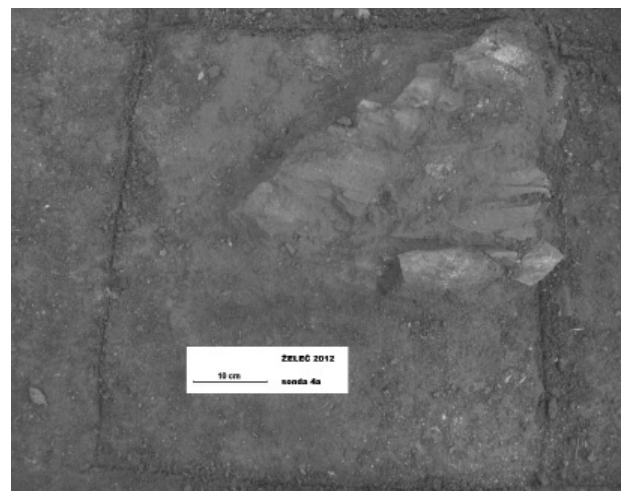
V roce 2012 byl znovu očištěn profil sondy Zel_T01/2009 (Škrdla, Mlejnek 2010) a následně byla prozkoumána plocha a rozměru 2 × 0,5 m. Tímto výzkumem byl ale získán pouze ojedinělý kamenný artefakt z rozhraní pleistocenních sedimentů a podložních písků. Koncentrace uhlíků, které byly zacyceny odkryvem v roce 2009, již zjištěny nebyly.

Výzkum byl podpořen grantem Společnosti Hugo Obermaiera. Letošní výzkumná sezona posloužila zároveň jako odborná praxe studentům prvního ročníku z oddělení pravěké archeologie Předního východu Ústavu ar-

Obr. 25. Želeč, sonda 4a. Artefakt nalezený *in situ* na rozhraní vrstev d a e.

Fig. 25. Artifact found *in situ* on the boundary of layers d and e.

Obr. 26. Želeč, sonda 4a. Deska kulmské břidlice nalezená na povrchu miocenního písku.

Fig. 26. A slab of a Carboniferous slate found on the surface of the Miocene sand.

Obr. 27. Želeč, sonda 12, celkový pohled.

Fig. 27. Želeč, trench 12. General view.

cheologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Ondřej Mlejnek, Petr Škrdla, Jan Novák

Literatura

- Binford, L. R. 1979:** Organization and formation processes: looking at curated technologies. *Journal of Anthropological Research* 35(3), 255–273.
- Mlejnek, O., Škrdla, P. 2012:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 53-1, 118–122.
- Mlejnek, O., Škrdla, P., Přichystal, A. 2012:** Ondratice I/Želeč – An Early Upper Palaeolithic Site in Central Moravia. *Archäologisches Korrespondenzblatt* 42(3), 295–314.
- Mlejnek, O., Škrdla, P., Tostevin, G., Přichystal, A., Novák, J. 2011:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 52-1, 151–155.
- Škrdla, P., Mlejnek, O. 2010:** Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 51, 296–301.

Resumé

In 2012 we continued the excavation of Želeč, an EUP site in central Moravia (see Škrdla, Mlejnek 2010; Mlejnek *et al.* 2011; Mlejnek, Škrdla 2012), which is located close to the rich surface site Ondratice I/Želeč (Mlejnek *et al.* 2012) – see Fig. 23. The main research aims included finding more artefacts, acquiring charcoal for AMS dating and anthracological analysis and acquiring sediment samples for phytolith analysis.

During this season we enlarged trench 4a in north-easterly direction and the total excavated area is now 21 m² (Fig. 24). Density of lithics was lower in this part of the trench, yet we managed to find another 23 artefacts *in situ* and 111 mostly tiny pieces were found during wet sieving. Most of these lithics were classified as debitage and one artefact could be described as a splintered piece. All artefacts come from the boundary between layer

d (orange-brown soil sediment) and layer *e* (Miocene sand) – see Fig. 25. We did not unearth any new hearths or charcoal lenses. Slabs of Carboniferous slate which could have been brought to the site by people and may have served as site furniture were also recovered - Fig. 26 (Binford 1979).

Three new trenches (11-13) were excavated by a mechanical digger in the area surrounding trench 4. In trench 12 (Fig. 27) two dark features were visible. Feature 12b was interpreted as a soliflucted hearth and the second feature is still awaiting interpretation. We excavated an area of 3,5 m² near trench 12a and 1m² near the hearth (trench 12b). Only one artefact was found *in situ* in trench 12b and another 20 smaller pieces were found during wet sieving. In trench 12a we managed to find 5 tiny flakes during wet sieving. Other artefacts were found in discarded sediment including a side scraper and a fragment of a core.

We took charcoal samples from all three trenches for AMS dating and anthracological analyses and sediment samples for phytolith analyses. The AMS dating and phytolith analyses results are still pending. Preliminary results of the charcoal analyses indicate that larch (*Larix decidua*) dominate at the site followed by pine (*Pinus silvestris* and *Pinus cembra*). We managed to also find some isolated pieces of charcoal of juniper (*Juniperus* sp.) and willow (*Salix* sp.). This species composition indicates the presence of a cold and dry steppe with isolated pockets of larch woods in protected locations.

Excavation was funded by the Prize of the Hugo Obermaier Society. We would like to thank to the students of the Masaryk University in Brno who helped at the excavations.

ŽELEŠICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Hoynerhügel“, „Dorflüssen“, „Hajanský“, Želešice III. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Zjišťovací výzkum.

V roce 2012 jsme pokračovali ve výzkumu lokality Želešice-Hoynerhügel (Škrdla 2010; Škrdla *et al.* 2010, 2011; Škrdla, Rychtaříková 2011; Škrdla *et al.* 2012). Výzkum v roce 2012 navázal přímo na sondu z roku 2011 a rozšířil ji 1 m jižním směrem, tj. proti svahu. Odkryta byla plocha 3 m².

V roce 2012 byla získána kolekce 111 artefaktů zaměřených ve třech souřadnicích a dalších 641 z výplavu (obr. 28). Ze získaných artefaktů stojí za pozornost zejména série strmě retušovaných škradel (obr. 29: 2–14), vrub (obr. 29: 4), zobec (obr. 29: 16) a zlomek jerzmanowického hrotu (obr. 29: 5). Kolekci nástrojů doplňují distální zlomky artefaktů s místní retuší (obr. 29: 1,2), zlomek retušovaného nástroje, odlomená špička hrotu a několik artefaktů s místní retuší. Z kolekce získané v roce 2011 byl vyobrazen jerzmanowický hrot (obr. 29: 6), drásadla (obr. 29: 15,17) a dva složené úštěpy vzniklé při retušování nástroje (obr. 29: 3). Ze vzorku uhlíků bylo získáno radiokarbonové datum 42 500 ± 1 500 ¹⁴C BP (Poz-51617).

Výzkumem szeletské lokality Želešice III se podařilo shromáždit důležitou kolekci, která byla nutná pro